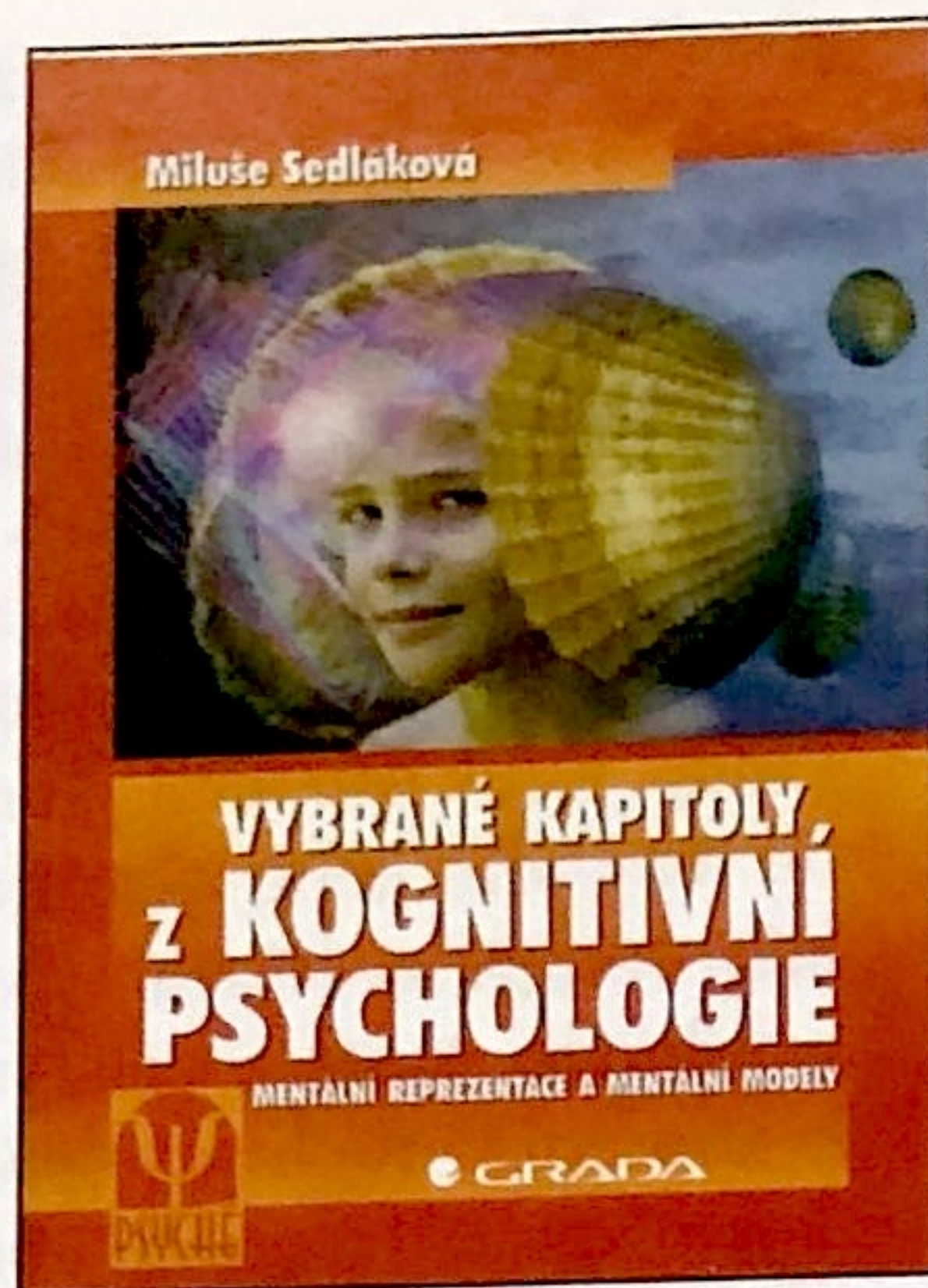

Miluše Sedláková: Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie. Mentální reprezentace a mentální modely
Praha, Grada 2004, 252 s.

Zatímco ve světě kognitivní psychologie dominuje – nebo přinejmenším donedávna dominovala – akademickému výzkumu, v češtině o tomto směru vyšlo jen několik málo studijních textů. Recenzovaná monografie proto zaplňuje velkou mezeru na knižním trhu. Shrnuje – a bohužel i uzavírá – výzkumné a pedagogické úsilí badatelky, již mnoho našich psychologů vděčí aspoň za základní povědomí o tomto proudu psychologického myšlení a zkoumání. Dík patří všem, kdo rukopis připravili k vydání poté, co dr. Miluše Sedláková podlehla dlouhé nemoci.

Jak sama autorka objasňuje, kognitivní psychologie může být chápána buď jako systematický výklad hlavních oblastí poznávání kombinující různá paradigmata, anebo rozpracování „informačního a procesuálního“ přístupu či analogie mozek–počítač. Zatímco prvnímu pojetí odpovídá nedávno vydaná překladová Sternbergova Kognitivní psychologie, Sedláková předkládá v duchu druhého pojetí do hloubky jdoucí analýzu jen několika základních témat kognitivistického uvažování. Nepomíjí metody výzkumu

v jednotlivých oblastech, ale oproti americké učebnici věnuje větší pozornost historickým a filozofickým souvislostem, teoretickým a terminologickým aspektům. Na textu je znám autorčin zájem o metateorii psychologie, díky čemuž jde o četbu místy dost obtížnou, ale představující užitečnou školu precizního vědeckého myšlení.

Těžištěm textu je rozbor procesuálních a obsahových aspektů mentální reprezentace, resp. mentálního modelu jako její složitější formy. Tato volba odpovídá centrálnímu postavení pojmu mentální reprezentace v kognitivní psychologii. (Kapitola o mentál-

ních modelech se mi četla asi nejlépe – možná i vzhledem k jejich aplikovatelnosti v konstruktivistické didaktice, již se zabývám.) Kromě symbolických reprezentací „klasické kognitivní psychologie“ je naznačen i alternativní pohled – subsymbolické reprezentace v neuronových sítích. Na to navazuje popis speciálních případů modelů – „teorie mysli“ a folkové psychologie (což je vlastně to, co si „opravdoví“ psychologové vyprávějí o tom, jakými psychology jsou děti a ostatní dospělí kolem nich). Dodatek uvádí cenné medailony některých významných představitelů oboru. Nepříznivé okolnosti, jež autorce zabránily osobně provést závěrečnou redakci díla, se v textu sice občas projevují např. opakováním nebo přehozením odstavců, přes to vše jde o zcela zásadní publikaci, k níž se budou zejména hlubší zájemci o problematiku poznávání dlouho vracet.

V závěru knihy se autorka zamýšlí nad tím, co trvalého kognitivní paradigma psychologii přineslo a zda obstojí pod náporom kritiky postmoderních, narativních a diskurzivních přístupů, o nichž se někdy mluví jako o „druhé kognitivní revoluci“. Já se o budoucnost kognitivní psychologie ve světě nebojím. Díky práci M. Sedlákové si k ní snad najde cestu i více českých zájemců.

Dominik Dvořák